PARLAMENT EUROPEJSKI

2004 *2009*

Projekt sprawozdania
Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych
na temat delegacji do Polski

SPRAWOZDAWCA: Wolfgang KREISSL-DÖRFLER

Wprowadzenie

Ośmioosobowa **delegacja** PE została wysłana do Polski, gdzie dołączyło do niej dwóch polskich posłów do Parlamentu Europejskiego przebywających na miejscu (lista uczestników znajduje się w załączniku nr 1). Misji przewodniczył poseł Patrick GAUBERT (PPE-DE), sprawozdawcą był poseł Wolfgang KREISSL-DÖRFLER (PSE). Wizyta odbyła się w dniach 1-3 kwietnia 2008 r.

Składała się z **dwóch części** (zarys programu delegacji znajduje się w załączniku nr 2):

- pierwsza część miała miejsce przede wszystkim w dniach 1-2 kwietnia i była związana z przyjmowaniem imigrantów i osób ubiegających się o azyl w Polsce;
- druga część odbyła się 3 kwietnia i obejmowała wizytę w agencji Frontex.

Tematem niniejszego projektu sprawozdania jest pierwsza część wizyty związana z przyjmowaniem imigrantów i osób ubiegających się o azyl w Polsce.

Celem tej części wizyty było bezpośrednie zapoznanie się z sytuacją azylową i migracyjną w Polsce oraz ze stopniem, w jakim stosowane są niektóre dyrektywy i rozporządzenia Unii Europejskiej:

- dyrektywa Rady 2003/9/WE z 27 stycznia 2003 r. ustanawiająca minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl[1] (dyrektywa w sprawie przyjęcia);
- dyrektywa Rady 2005/85/WE z 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w Państwach Członkowskich[2] (dyrektywa w sprawie procedur);
- rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania Państwa Członkowskiego właściwego dla rozpatrywania

[1] *Dziennik Urzędowy L 031 z 6.2.2003, str. 0018 – 0025.*
[2] *Dziennik Urzędowy L 326 z 13.12.2005, str. 0013 – 0034.*

wniosku o azyl, wniesionego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela państwa trzeciego[1] (rozporządzenie Dublin II).

Kontekst

Wizyta delegacji stanowiła część szeregu wizyt członków Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w państwach członkowskich, których celem było naoczne sprawdzenie warunków traktowania imigrantów i osób ubiegających się o azyl w tych państwach. Delegacja wysłana do Polski miała miejsce po uprzednich wizytach we Włoszech (Lampedusa), w Hiszpanii (Ceuta i Melilla, Wyspy Kanaryjskie), we Francji (Paryż), na Malcie, w Grecji (Samos i Ateny), Belgii, Zjednoczonym Królestwie i Holandii.

Program wizyty:

Z powodu ograniczeń czasowych delegacja skupiła się na **dwóch ośrodkach: Strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców w Lesznowoli i Strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców w Białej Podlaskiej.** Jednak członkowie delegacji postanowili, że kilka **ośrodków zakwaterowania** odwiedzą
Urszula GACEK i Genowefa GRABOWSKA w imieniu delegacji komisji, a ich obserwacje zostaną zamieszczone w sprawozdaniu końcowym komisji w sprawie tej delegacji.

Program delegacji obejmował, według porządku chronologicznego, co następuje:

- spotkanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się polityką migracyjną i azylową w Polsce (wtorek, 1 kwietnia 2008 r.);
- spotkanie wprowadzające, którego celem było zaprezentowanie głównych zasad polityki azylowej Polski – spotkanie z szefem Urzędu ds. Cudzoziemców, dyrektorem Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, dyrektorem Biura Współpracy Międzynarodowej w Urzędzie ds. Cudzoziemców oraz przedstawicielami straży granicznej (wtorek, 1 kwietnia 2008 r.);
- spotkanie z Piotrem STACHAŃCZYKIEM, podsekretarzem stanu w MSWiA (środa, 2 kwietnia 2008 r.).

Przed przybyciem do Polski członkowie delegacji otrzymali dużą ilość informacji od polskiego rządu, a także z biura Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) oraz z biur Europejskiej Rady ds. Uchodźców i Wygnańców, Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji, Komitetu Kościołów na rzecz Migrantów w Europie (CCME), Amnesty International, organizacji Human Rights Watch, Europejskiego Stowarzyszenia na rzecz Praw Człowieka i FIDH (Międzynarodowej Federacji na rzecz Praw Człowieka).

Członkowie delegacji otrzymali również kopie dokumentów UNHCR i organizacji pozarządowych oraz dokumentów polskiego rządu związanych z polską polityką azylową i migracyjną.

[1] *Dziennik Urzędowy L 050 z 25.2.2003, str. 0001 – 0010.*

Delegacji towarzyszył serwis audiowizualny Parlamentu Europejskiego współpracujący z lokalną ekipą telewizyjną oraz fotograf. Ich zadaniem było opracowanie materiałów na temat tej części działalności europejskiej i przedstawienie ich na europejskim kanale Europe by Satellite (EbS). Wizyta została odpowiednio opisana w mediach. Dziennikarze, fotograf i ekipa telewizyjna mieli zapewniony wstęp do odwiedzanych ośrodków. Ostatniego dnia, 3 kwietnia 2008 r., posłowie do PE zorganizowali konferencję prasową.

Podstawa polityki migracyjnej

Ramy prawne

Na krajowe ramy prawne związane z obcokrajowcami i udzielaniem azylu składają się przede wszystkim:
- ustawa z 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (ustawa o cudzoziemcach zmieniona w 2005 i 2007 r.)
- ustawa z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Niektóre z działań objętych ww. ustawami zostały zmienione ustawą z 14 lipca 2006 r. na temat warunków wjazdu i pobytu na terytorium Polski.

Ustawa o ochronie cudzoziemców i wcześniejsza ustawa o cudzoziemcach z 1997 r. zawierają przepisy dotyczące procedur i praktyk związanych z nadawaniem statusu uchodźcy; pojęć bezpiecznego kraju trzeciego i kraju pochodzenia; jednoznacznie bezzasadnych przypadków oraz przepisy dotyczące uzupełniających form ochrony, ochrony tymczasowej i azylu. Opisują one również sytuację prawną pozbawionych opieki dzieci ubiegających się o azyl i zapewniają dodatkowe środki ochrony osób o szczególnych potrzebach (ofiar przemocy).

Organy odpowiedzialne za politykę azylową i migracyjną

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jest odpowiedzialne ogólnie za politykę migracyjną i sprawy związane z uchodźcami oraz legalnymi i nielegalnymi imigrantami.

Ministerstwu podlega Urząd do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców odpowiedzialny za działalność Biura Organizacji Ośrodków dla Cudzoziemców.

Podlegają mu również Komenda Główna Policji i Komenda Główna Straży Granicznej, odpowiedzialne za zamknięte ośrodki zatrzymań.

Kim są imigranci i osoby ubiegające się o azyl?

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 r. główne fale migracyjne w Polsce to:

- legalna i nielegalna imigracja obywateli krajów byłego ZSRR (głównie Białorusi i Ukrainy) w poszukiwaniu pracy sezonowej;
- duży napływ, szczególnie od 2002 r., Czeczenów ubiegających się o azyl (90% wszystkich osób ubiegających się o azyl).

Procedury udzielania azylu

Obecnie obowiązuje jedna procedura udzielania azylu, jednak istnieją dwa różne statusy, jakie mogą uzyskać cudzoziemcy: status uchodźcy i zgoda na pobyt tolerowany.

Status uchodźcy przyznawany jest w przypadku, gdy cudzoziemiec spełni warunki konwencji genewskiej, do której Polska przystąpiła w 1991 r.

Zgoda na pobyt tolerowany została wprowadzona w 2003 r. Od tamtej pory coraz częściej zastępuje się status uchodźcy tym typem ochrony. Osoby, które otrzymały zgodę na pobyt tolerowany posiadają większość praw uchodźców, jednak ich sytuacja jest nieco inna.

Procedura udzielania azylu zaczyna się od złożenia wniosku osobiście do przewodniczącego Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców.

Cudzoziemiec składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy za pośrednictwem komendanta odpowiedniego oddziału straży granicznej. Cudzoziemiec bez pozwolenia na wstęp na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej może złożyć wniosek podczas kontroli granicznej w momencie wstępowania na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej, w punkcie kontroli granicznej.

Pracownicy straży granicznej mają za zadanie poinformować osobę zainteresowaną w zrozumiałym dla niej języku o procedurze i zasadach nadawania statusu uchodźcy oraz o jej prawach i obowiązkach.

Pracownicy straży granicznej zbierają informacje na temat osoby zainteresowanej (tożsamość, kraj pochodzenia, zdjęcia i odciski linii papilarnych, wizy lub zezwolenia na pobyt, trasa podróży) i wysyłają wniosek do przewodniczącego urzędu w ciągu 48 godzin.

Decyzja w sprawie nadania lub odmowy nadania statusu uchodźcy musi zapaść w ciągu 6 miesięcy od daty złożenia wniosku. Decyzja odmowna z powodu jednoznacznie bezzasadnego wniosku musi zapaść w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku.

Od decyzji przewodniczącego urzędu w sprawie nadania lub cofnięcia statusu uchodźcy można się odwołać przed Radą do Spraw Uchodźców. Decyzja Rady do Spraw Uchodźców zapada w ciągu miesiąca od odwołania ze strony cudzoziemca.

Cudzoziemcy ubiegający się o status uchodźcy mogą kontaktować się z przedstawicielem Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców oraz z dowolnymi organizacjami oficjalnie zajmującymi się sprawami uchodźców.

Ośrodki zatrzymań – ośrodki zakwaterowania

W Polsce istnieją (otwarte) ośrodki zakwaterowania cudzoziemców i (zamknięte) ośrodki zatrzymań. Przeważająca większość osób ubiegających się o azyl w Polsce przebywa w otwartych ośrodkach zakwaterowania.

Osoby, które złożyły wniosek o azyl podczas kontroli granicznej i nie mają prawa wstępu na terytorium Polski lub przebywają na terenie Polski nielegalnie, mogą być umieszczone w ośrodku zatrzymań.

Osoby, które przekroczyły granice Polski legalnie i ubiegają się o azyl, mogą czekać na decyzję w tej sprawie, przebywając na wolności.

A. Ośrodki zatrzymań

Istnieją dwa rodzaje ośrodków zatrzymań podlegających władzom policyjnym i straży granicznej, gdzie przetrzymywani są nielegalni imigranci:

- 5 strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców. Ośrodek zatrzymań w Lesznowoli, mieszczący maksymalnie 132 osoby, jest prowadzony przez policję i stanowi ośrodek zatrzymań, w którym mogą przebywać rodziny pochodzenia obcego. Władze wybudowały i otworzyły ostatnio cztery nowe strzeżone ośrodki w Białymstoku, Kętrzynie, Białej Podlaskiej i Przemyślu. Budowa tych ośrodków została częściowo sfinansowana przez europejski fundusz na rzecz osób ubiegających się o azyl.

  Pełna lista ośrodków znajduje się poniżej.

  Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Lesznowoli
  (pod nadzorem policji) 131 miejsc
  Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Przemyślu
  (pod nadzorem straży granicznej) 138 miejsc
  Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Kętrzynie
  (pod nadzorem straży granicznej) 150 miejsc
  Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Białej Podlaskiej
  (pod nadzorem straży granicznej) 152 miejsca
  Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Białymstoku
  (pod nadzorem straży granicznej) 142 miejsca

- 14 aresztów w celu wydalenia: Aby zatrzymać cudzoziemca w ośrodku deportacyjnym musi istnieć podejrzenie, że zatrzymany nie będzie przestrzegał zasad obowiązujących w strzeżonym ośrodku.

  Areszty deportacyjne prowadzone przez policję:

we Wrocławiu (w trakcie przebudowy)	28 miejsc
we Włocławku	32 miejsca
w Katowicach (w trakcie przebudowy)	30 miejsc
w Koninie	30 miejsc

  Areszty deportacyjne prowadzone przez straż graniczną:

Nadwiślański Oddział Straży Granicznej w Warszawie	49 miejsc
Łużycki Oddział Straży Granicznej w Lubaniu	9 miejsc
Pomorski Oddział Straży Granicznej w Szczecinie	33 miejsca
Lubuski Oddział Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim	56 miejsc
Sudecki Oddział Straży Granicznej w Kłodzku	3 miejsca
Karpacki Oddział Straży Granicznej w Nowym Sączu	6 miejsc

Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyślu	38 miejsc
Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie	30 miejsc
Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Białej Podlaskiej	24 miejsca
Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku	15 miejsc

Podstawy prawne nakazu zatrzymania
Cudzoziemcy mogą być zatrzymani przez straż graniczną lub policję na okres nie dłuższy niż 48 godzin. Po upływie tego okresu sąd odpowiedniej instancji wydaje nakaz zatrzymania.

Prawo odwołania się od nakazu zatrzymania
Osoba zatrzymana ma prawo odwołać się od decyzji sądu w ciągu 7 dni od daty jej otrzymania. Sąd rozpatruje odwołanie w trybie natychmiastowym.

Okres zatrzymania
Okres zatrzymania nie może przekroczyć 90 dni, może być jednak przedłużony o określoną ilość dni, jeżeli jest to konieczne do wykonania decyzji o wydaleniu, które nie nastąpiło z winy cudzoziemca. Całkowity okres zatrzymania w ośrodku strzeżonym lub areszcie deportacyjnym nie może przekroczyć jednego roku.

Kontakt z organizacjami pozarządowymi
Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach obywatel innego kraju przetrzymywany w ośrodku zatrzymań lub areszcie deportacyjnym ma prawo do kontaktu z: władzami polskimi, przedstawicielami dyplomatycznymi i organizacjami pozarządowymi. Może on spotykać się osobiście z bliskimi w specjalnie wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach. Należy tę osobę poinformować w zrozumiałym dla niej języku o organizacjach, które oficjalnie zajmują się sprawami uchodźców. Może ona utrzymywać kontakt listowny lub telefoniczny z tymi organizacjami.

Warunki panujące w ośrodkach
Osoba zatrzymana w ośrodku zatrzymań lub strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców przechodzi badania lekarskie i, jeśli to konieczne, zostaje poddana opiece sanitarnej.

Kobiety i mężczyźni są umieszczani w oddzielnych pomieszczeniach. Cudzoziemcy z towarzyszącymi im małoletnimi mają zapewnione wspólne zakwaterowanie. Osoby małoletnie pozbawione opieki zakwaterowane w strzeżonym ośrodku zatrzymań przebywają w oddzielnym pomieszczeniu tak, aby nie mieć styczności z osobami dorosłymi.

Kobiety do siódmego miesiąca ciąży mogą przebywać w ośrodku zatrzymań w celu wydalenia. Po upływie tego czasu kobiety trafiają do strzeżonego ośrodka zatrzymań o mniej restrykcyjnych warunkach.

Cudzoziemcy, których stan psychofizyczny wskazuje, że mogli być ofiarami przemocy, oraz osoby niepełnosprawne nie mogą być umieszczane w strzeżonych ośrodkach zatrzymań w celu wydalenia.

B. Otwarte ośrodki zakwaterowania

Osoby, które złożyły wniosek o azyl, mają prawo otrzymywać pomoc w okresie do 14 dni po otrzymaniu ostatecznej decyzji w tej sprawie.

Pomoc może przybrać formę zakwaterowania w ośrodku lub pomocy finansowej w celu przebywania poza ośrodkiem na terytorium kraju. Oprócz tego każda z tych osób ma zapewnioną opiekę medyczną. Pomoc może również obejmować dobrowolną repatriację z terytorium Rzeczpospolitej Polskiej.

Pozbawione opieki osoby małoletnie są umieszczane w specjalnych ośrodkach i sierocińcach, w których znajdują się specjalne pomieszczenia dla pozbawionych opieki obywateli innych krajów.

Ośrodki zakwaterowania są zarządzane przez BOO (Biuro Organizacji Ośrodków dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu) podlegające Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.
BOO ma swoje własne ośrodki, wynajmuje również ośrodki od firm prywatnych. W 2007 r. BOO zarządzało dwudziestoma tego typu ośrodkami.

Ośrodki zakwaterowania w Polsce[1] na dzień 21 lutego 2008 r.:

Lp.	Ośrodek	Liczba miejsc	Liczba cudzoziemców obecnie przebywających w ośrodku
1	Dębak	250	335
2	Łuków	261	286
3	Łomża	240	257
4	Białystok B	210	246
5	Białystok I	295	451
6	Kolonia Horbów	150	51
7	Bezwola	250	386
8	Kołbiel	190	210
9	Lublin	175	247
10	Czerwony Bór	242	290
11	Wołomin	212	209
12	Warszawa-Wola	180	247
13	Moszna	200	241
14	Radom	241	285
15	Linin	330	415
16	Warszawa-Siekierki	200	194
17	Warszawa–Bielany	300	461
18	Leonów	242	245
19	Smoszewo	200	209
20	Puste Łąki	180	215
	Usługi dostępne poza ośrodkami		966
	Ogółem		6447

Pomoc społeczna udzielana osobom ubiegającym się o azyl obejmuje:

[1] Dane przedstawione dla delegacji przez polski rząd

- zakwaterowanie w ośrodkach;
- wyżywienie – pełne wyżywienie w stołówce;
- bilety na transport publiczny;
- miesięczną pomoc finansową na zakup produktów kosmetycznych i „kieszonkowe”;
- odzież i buty;
- lekcje języka polskiego – w każdym z ośrodków dzieci i dorośli mają możliwość nauki języka polskiego. Wyznaczone przez nauczyciela dzieci mogą uczęszczać do szkoły podstawowej lub średniej. Ponadto w niektórych ośrodkach prowadzi się przedszkola organizowane przez osoby ubiegające się o azyl;
- dostęp do szkół publicznych, materiałów szkolnych i książek oraz pokrywanie kosztów związanych z opłatami za naukę szkolną;
- opieka medyczna w ośrodkach lub leczenie poza nimi;
- zasiłki finansowe pozwalające na samodzielne pokrycie kosztów zamieszkania na terytorium Polski dla osób ubiegających się o azyl, dla których pobyt w ośrodku jest niewskazany z powodów zdrowotnych lub ze względów bezpieczeństwa.

Innym zadaniem BOO jest opieka nad małoletnimi cudzoziemcami pozostawionymi bez opieki. Pracownik BOO wyznaczony jako opiekun osoby małoletniej sprawuje kontrolę nad warunkami zakwaterowania, jej dostępem do edukacji i opieki zdrowotnej, zajmuje się organizacją jej czasu wolnego, w tym zajęć kulturowych i sportowych, kontaktem z organizacjami krajowymi i międzynarodowymi, do których zadań statutowych należy dbanie o dobrobyt uchodźców i osób małoletnich, w celu odnalezienia członków rodziny tej osoby.

Spotkanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, wtorek 1 kwietnia 2008 r.

W pierwszym dniu delegacji posłowie spotkali się na służbowym lunchu z następującymi organizacjami, które regularnie wizytują ośrodki zatrzymań lub są w inny sposób związane z polityką migracyjną i azylową (patrz załącznik nr 3):

- UNHCR,
- Amnesty International – oddział w Polsce,
- Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM) – oddział w Polsce,
- Helsińską Fundacją Praw Człowieka w Polsce,
- Caritas Polska,
- Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć,
- Polską Akcją Humanitarną,
- Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej,
- Kliniką Prawa na Uniwersytecie Warszawskim,
- Fundacją Rule of Law,
- Centrum Badań nad Migracją (CMR),
- Warszawską Szkołą Wyższą Psychologii Społecznej.

UNHCR i organizacje pozarządowe rozpoczęły spotkanie od opisania swojej działalności. Ponieważ liczba uchodźców rośnie, wspomniano o rozpoczynającym się braku personelu uniemożliwiającym dalsze funkcjonowanie organizacji na tym samym poziomie.

Organizacje dokonały krótkiej **prezentacji systemu.**

Uczestnicy spotkania potwierdzili, że ogromna większość osób ubiegających się o azyl w Polsce przebywa w ośrodkach zakwaterowania. Pod koniec 2007 r. w Polsce istniało 21 ośrodków, w których zakwaterowanych było 6281 osób. Jedynie 600-700 osób przebywało w ośrodkach zatrzymań.

W 2007 r. napływ osób ubiegających się o azyl, powtórnych wniosków i powrót osób ubiegających się o azyl związane z rozporządzeniem Dublin II (571 osób) doprowadziły do przeludnienia istniejących ośrodków zakwaterowania w kraju. Władze zostały więc zmuszone do zwiększenia liczby tych ośrodków.

Organizacje pozarządowe przypomniały, że istnieją tu dwa rodzaje ośrodków zatrzymań. Warunki przetrzymywania osób w aresztach deportacyjnych są bardziej restrykcyjne – nie każdy cudzoziemiec może być umieszczony w takim ośrodku, jednak w przypadku zwiększonego napływu imigrantów i osób ubiegających się o azyl trafia tam dużo więcej osób.

Organizacje pozarządowe wyjaśniły różnicę między **statusem uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej a zgodą na pobyt tolerowany.**

Wyraziły również obawę o to, w jaki sposób polskie władze interpretują konwencję genewską: Aby otrzymać status uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej w Polsce należy wykazać *uzasadnioną* obawę przed prześladowaniem. Co więcej, jeśli chodzi o opinie polityczne, polskie władze interpretują konwencję dosyć ostro.

Zgoda na pobyt tolerowany to jedna z form ochrony cudzoziemców. Cudzoziemiec może otrzymać taką zgodę, jeśli:
a) jego powrót do kraju oznaczałby zagrożenie życia lub bezpieczeństwa, możliwość tortur, poniżanie lub nieludzkie traktowanie, przymusową pracę, pozbawienie prawa do rzetelnego procesu lub bezprawne skazanie;

b) jego powrót do kraju jest niemożliwy z przyczyn niezależnych od stron odpowiedzialnych za wykonanie decyzji.

Cudzoziemiec może otrzymać zgodę na pobyt tolerowany, jeśli nie ma zgody na jego przesiedlenie do innego kraju wyrażonej decyzją polskiego wymiaru sprawiedliwości lub Ministerstwa Sprawiedliwości.

Uchodźcy i osoby posiadające zgodę na pobyt tolerowany mają prawa społeczne tożsame z prawami obywateli polskich. Mają prawo do zasiłków społecznych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. Jednakże pod pewnymi względami status osoby z pozwoleniem na pobyt tolerowany jest mniej korzystny niż status uchodźcy: Na przykład prawo do indywidualnego programu integracyjnego (obejmującego pomoc finansową i kursy językowe) mają jedynie osoby ze statusem uchodźcy, nie maja go zaś osoby posiadające zgodę na pobyt tolerowany.

Pomoc prawna

Kraj nie dysponuje systemem pomocy prawnej z wyjątkiem procedury sądowej. Pomocą prawną służą organizacje pozarządowe. Według UNHCR władze państwowe pracują obecnie nad stworzeniem państwowego systemu pomocy prawnej; projekt ustawy w tej sprawie ma być rozpatrzony przez Sejm w drugiej połowie 2008 r.

Dzieci
Pozbawieni opieki cudzoziemcy w wieku do lat 17 nie mogą być zatrzymywani. W kraju istnieją ośrodki dla nieletnich zapewniające dobre warunki życiowe i dostęp do edukacji.

Dzieci pod opieką rodziców mogą być umieszczone wraz z nimi w ośrodkach zatrzymań; ośrodki te nie dysponują jednak dostępem do nauki.

Komentarze na temat ośrodków zatrzymań

Okres zatrzymania: Według organizacji pozarządowych imigranci mogą być przetrzymywani w ośrodkach do 12 miesięcy.

Odwołanie od decyzji o zatrzymaniu
Według organizacji pozarządowych okres siedmiu dni na odwołanie się o decyzji o zatrzymaniu jest zbyt krótki, by osoba zatrzymana mogła nawiązać kontakt z odpowiednimi organizacjami i uzyskać informacje o swoich prawach. Zatrzymani często kontaktują się z Centrum Pomocy im. Haliny Nieć w Krakowie i Fundacją Helsińską w Warszawie, jednak w wielu przypadkach procedura udzielania pomocy jest zbyt długa i zatrzymanym nie wystarcza czasu na uzyskanie odpowiednich informacji.

Warunki zatrzymania
Według organizacji pozarządowych warunki zatrzymania są ciężkie: zatrzymani przetrzymywani są w celach zbyt długo, zajęcia na świeżym powietrzu są bardzo ograniczone, brakuje zajęć społeczno-rekreacyjnych, komunikacja z personelem jest utrudniona (bariera językowa). Zdaniem organizacji pracownicy ośrodków powinni być lepiej wyszkoleni, szczególnie, jeśli chodzi o znajomość języków obcych. Należy również zwiększyć liczbę pracowników społecznych.

W miarę możliwości osoby zatrzymane powinny być dzielone na grupy kulturowe i językowe. Kobiety i mężczyzn umieszcza się w oddzielnych pomieszczeniach. Rodziny i osoby małoletnie nie mogą być przetrzymywane w areszcie w celu wydalenia. Wysyłane są do Strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Lesznowoli.

Według organizacji pozarządowych pomieszczenia sanitarne nie spełniają norm higieny. Ich liczba jest niewystarczająca i wszystkie należy wyremontować.
Dostęp do opieki zdrowotnej: organizacje pozarządowe przypominają, że zgodnie z polskim prawem cudzoziemcy mają takie samo prawo do opieki medycznej, w tym opieki psychologicznej, jak obywatele polscy – na tych samych zasadach i w tym samym zakresie. W praktyce jest jednak inaczej – cudzoziemców rzadko kieruje się do specjalistów, wynika to jednak najwyraźniej z ogólnego braku specjalistów w kraju. Ponadto wygląda na to, że lekarze nie są obecni w ośrodkach przez cały czas i muszą być specjalnie wzywani w potrzebie.

Kontakt ze światem zewnętrznym — według organizacji pozarządowych zatrzymani mogą kontaktować się ze światem zewnętrznym bez przeszkód. Ma to dużo zalet: Zatrzymani mogą kontaktować się z organizacjami pozarządowymi, prawnikami, przedstawicielami dyplomatycznymi, członkami rodziny, przyjaciółmi i księżmi telefonicznie, za pomocą faksu, osobiście lub w formie pisemnej tak często, jak sobie życzą. Nie mają jednak dostępu do Internetu ani możliwości wysyłania wiadomości elektronicznych. Mimo to organizacje pozarządowe obawiają się, że cztery nowe ośrodki wybudowane ostatnio w Polsce znajdują się w miejscach zbyt oddalonych, co może utrudniać kontakt ze światem zewnętrznym.

Informacje przekazywane zatrzymanym – informacje o statusie osoby zatrzymanej i jej prawach przekazywane są w momencie zatrzymania. Informacje przekazywane są osobie zatrzymanej w języku dla niej zrozumiałym. Informacje na temat powodów zatrzymania i wydalenia są zrozumiałe dla zatrzymanych. Jednak według organizacji pozarządowych nie rozumieją oni do końca procedury udzielania azylu oraz możliwości odwołania się od decyzji o zatrzymaniu na drodze prawnej. Informacje na temat możliwości skontaktowania się z UNHCR i organizacjami pozarządowymi są w pełni dostępne.

Możliwości kontaktu z prawnikami w ośrodkach zatrzymań są bardzo ograniczone, brakuje również państwowego systemu pomocy prawnej. Zatrzymani mają jedynie dostęp do prawników organizacji pozarządowych. W ośrodkach zatrzymań pracuje mniej niż dziesięciu prawników służących pomocą prawną. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć regularnie prowadzi konsultacje w Lesznowoli, jednak nie jest w stanie odpowiedzieć na potrzeby wszystkich zatrzymanych w ośrodku. W pozostałych ośrodkach zatrzymań brakuje pomocy prawnej.

Komentarze na temat ośrodków zakwaterowania

Według organizacji pozarządowych w każdym z ośrodków znajduje się świetlica i pomieszczenie przeznaczenie do modlitwy oraz pokoje do nauki i zabawy przeznaczone dla dzieci. Standardy wyposażenia pokoi są różne. Dzięki funduszom UE Urząd ds. Cudzoziemców zwiększył jakość wyposażenia oraz kolekcję literatury w językach obcych i pomocy dla nauczycieli w ośrodkach zakwaterowania. W wielu ośrodkach powstały sale komputerowe. W niektórych ośrodkach założono przedszkola.

Pomoc społeczna oferowana osobom przebywającym w ośrodkach zakwaterowania jest niewystarczająca. Należy zachęcać władze państwowe do zwiększania liczby pracowników społecznych.

Pomoc prawna — organizacje pozarządowe udzielają porad prawnych w większości ośrodków zakwaterowania oraz w swoich biurach. Jednak organizacje, o których mowa, mają swoje siedziby daleko od niektórych ośrodków zakwaterowania, co utrudnia dostęp do oferowanych przez nie usług prawnych, szczególnie osobom niepełnosprawnym. Ponadto ograniczenia finansowe organizacji sprawiają, że ich wizyty w ośrodkach są rzadsze.

Edukacja
Według UNHCR wszystkie dzieci ubiegające się o azyl i dzieci uchodźców mają dostęp do bezpłatnej nauki w szkołach podstawowych i średnich. Spośród wszystkich tych dzieci 97%

(836 osób) uczęszczało do szkół we wrześniu 2007 r. Ponad 70 szkół w całym kraju przyjmuje dzieci ubiegające się o azyl i dzieci uchodźców.

Istnieje jednak kilka przeszkód na drodze do edukacji: Brakuje systemu przystosowania dzieci obcokrajowców do polskiego systemu edukacji. Problemem są również początkowe bariery językowe.

Współpraca z władzami państwowymi
UNHCR podzielił się z delegacją swoimi doświadczeniami w zakresie współpracy z polskimi władzami: Przedstawicielowi UNHCR zapewniono wolny dostęp do wszystkich ośrodków (otwartych i zamkniętych); w niektórych przypadkach władze państwowe zwracają się do organizacji pozarządowych o udzielenie pomocy uchodźcom. Władze państwowe konsultują się z UNHCR i organizacjami pozarządowymi podczas przygotowywania projektu ustawy w sprawie uchodźców.

Finansowanie organizacji pozarządowych
Kolejną sprawą omówioną podczas spotkania była kwestia finansowania organizacji pozarządowych. Organizacje poinformowały, że są finansowane ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców; mają jednak problemy ze współfinansowaniem projektów (obecnie nadal wymaga się współfinansowania w wymiarze 25%). UNHCR poinformował, że w 2008 r. wymagany poziom współfinansowania będzie wynosił 15%.

Spotkanie z podmiotami odpowiedzialnymi za sprawy związane z polityką migracyjną i azylową, wtorek, 1 kwietnia 2008 r.

Pierwszego dnia odbyło się spotkanie wprowadzające z szefem Urzędu ds. Cudzoziemców, dyrektorem Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, dyrektorem Biura Współpracy Międzynarodowej w Urzędzie ds. Cudzoziemców oraz przedstawicielami Straży Granicznej. Jego celem było zaprezentowanie głównych zasad polityki azylowej Polski.

Wymienione jednostki wyjaśniły delegacji sytuację i sposoby ochrony obcokrajowców na terenie Rzeczpospolitej Polskiej.

Zaprezentowały podstawowe akty prawne na temat migracji, główne jednostki administracji rządowej odpowiedzialne za politykę migracyjną, zadania Urzędu ds. Cudzoziemców oraz informacje o najważniejszych instytucjach i organach pozarządowych zajmujących się sprawami migracji.

Przedstawiły również pokrótce napływ imigrantów do Polski w latach 2004-2007 i przegląd imigracji w Polsce (główne narodowości to ukraińska, białoruska, rosyjska, armeńska, wietnamska i inne).

Ponadto objaśniły rodzaje ochrony oferowanej cudzoziemcom na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej. Na terytorium RP dostępne są następujące rodzaje ochrony cudzoziemców:

- nadanie statusu uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej z 1951 r. i protokołu nowojorskiego z 1967 r.

- udzielenie azylu
- zgoda na pobyt tolerowany
- ochrona tymczasowa.

Mówcy zaprezentowali również system rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy:

Procedura rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy

Etap 1
Złożenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy do szefa Urzędu ds. Cudzoziemców za pośrednictwem:

- szefa oddziału straży granicznej w Warszawie (w przypadku cudzoziemców mieszkających w Polsce)
- szefów jednostek straży granicznej (podczas wkraczania na terytorium RP)

Etap 2
Przekazanie wniosku szefowi Urzędu ds. Cudzoziemców

Możliwości:
1. procedura dublińska
2. procedura rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy
3. przyspieszona procedura rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy (w przypadku oczywistej bezzasadności wniosku)

Etap 3
Organ pierwszej instancji – szef Urzędu ds. Cudzoziemców
Możliwości:
1. nadanie statusu uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej (1951)
2. wydanie genewskiego dokumentu podróży
3. odmowa nadania statusu uchodźcy i wydanie zgody na pobyt tolerowany
4. odmowa nadania statusu uchodźcy i wydanie nakazu opuszczenia terytorium RP

Etap 4
Organ drugiej instancji – Rada ds. Uchodźców
Możliwości:
1. nadanie statusu uchodźcy
2. podtrzymanie decyzji organu pierwszej instancji – Naczelny/Wojewódzki Sąd Administracyjny
3. podtrzymanie decyzji podmiotu pierwszej instancji i wydanie zgody na pobyt tolerowany – Naczelny/Wojewódzki Sąd Administracyjny
4. przesłanie wniosku do ponownego rozpatrzenia

Podczas trwania procedury:

Przypadek 1: Cudzoziemiec nie posiada zgody na wstęp lub pozostanie ---

Możliwości:

1. *cudzoziemiec zostaje zakwaterowany poza ośrodkiem*
2. *cudzoziemiec zostaje zakwaterowany w ośrodku (na własną prośbę)*
3. *cudzoziemiec zostaje zakwaterowany w strzeżonym ośrodku lub zostaje wykonany nakaz aresztowania w celu deportacji (zgodnie z decyzją sądu, na okres 30 dni, który może zostać przedłużony maksymalnie do jednego roku) – nie dotyczy: osób małoletnich pozbawionych opieki i cudzoziemców, których stan psychofizyczny wskazuje na niepełnosprawność lub fakt, że były ofiarami przemocy*

Przypadek 2: Cudzoziemiec posiada zgodę na wstęp lub pozostanie

Możliwości:

4. *cudzoziemiec zostaje zakwaterowany poza ośrodkiem*
5. *cudzoziemiec zostaje zakwaterowany w ośrodku (na własną prośbę)*

Na spotkaniu przedstawione zostały wnioski o nadanie statusu uchodźcy złożone w latach 2001-2007 oraz wyniki ich rozpatrzenia.

Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie w 2006 i 2007 r.
W 2006 r. o azyl ubiegały się w Polsce 7 092 osoby. 423 osoby uzyskały status uchodźcy, 2 048 osobom zezwolono na pobyt tolerowany.
W 2007 r. o azyl ubiegało się w Polsce 10 048 osób. 116 osób uzyskało status uchodźcy, 2 866 osobom zezwolono na pobyt tolerowany decyzją organu pierwszej instancji.

Spośród 10 048 osób ubiegających się o azyl 8 415 to obywatele Rosji pochodzenia czeczeńskiego.

Uczestnicy spotkania objaśnili również pojęcie pobytu tolerowanego.
Decyzja odmowna w sprawie wniosku o nadanie statusu uchodźcy może zawierać zezwolenie na pobyt tolerowany w przypadku, gdy deportacja cudzoziemca oznaczałaby jego powrót do kraju, w którym:

- zagrożone byłoby jego prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego,

- mógłby zostać poddany torturom albo nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu,

- mógłby być zmuszony do pracy,

- mógłby być pozbawiony prawa do rzetelnego procesu sądowego,

- mógłby być ukarany bez podstawy prawnej

zgodnie z Konwencją Ochrony Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r.

Mówcy objaśnili również funkcjonowanie procedury dublińskiej (rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003).

Największą grupą cudzoziemców objętą procedurą dublińską w latach 2004-2007 byli obywatele Rosji pochodzenia czeczeńskiego.
Główne kraje z/do których miały miejsce przesiedlenia to:
Austria, Belgia, Francja, Norwegia i Niemcy.

Pomoc dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy
Cudzoziemcy ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy mogą poprosić o wsparcie finansowe na okres rozpatrywania wniosku, do 14 dni od daty wydania ostatecznej decyzji w tej sprawie (łączny okres udzielania pomocy może być przedłużony do 3 miesięcy).
Niektórzy cudzoziemcy są umieszczani w specjalnych ośrodkach, inni otrzymują zasiłek, który ma pokryć koszty utrzymania podczas pobytu na terytorium Polski. Wszystkim tym osobom przysługuje prawo do opieki medycznej.

Przedstawiciele władz omówili także poprawkę do ustawy z 13 czerwca 2003 r. na temat ochrony cudzoziemców na terytorium Polski.

18 marca 2008 r. parlament RP przyjął ustawę zmieniającą ustawę o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP. Nowe przepisy weszły w życie w połowie maja 2008 r.

Celem władz jest również harmonizacja prawa polskiego z prawem UE poprzez transpozycję następujących przepisów:

- dyrektywy Rady 2004/83/WE z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz charakteru przyznawanej ochrony;
- dyrektywy Rady 2005/85/WE z 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w Państwach Członkowskich.

Spotkanie z Piotrem STACHAŃCZYKIEM, podsekretarzem stanu w MSWiA (środa, 2 kwietnia 2008 r.).

Podsekretarz stanu Piotr Stachańczyk stoi na czele, między innymi, Departamentu Obywatelstwa i Repatriacji, Departamentu Polityki Migracyjnej, Departamentu Prawnego i Programów Europejskich (instytucji wdrażającej).

Spotkanie z podsekretarzem odbyło się w środę 2 kwietnia 2008 r. Było ono dobrą okazją do uzyskania dalszych informacji na temat polskiego systemu azylowego i funkcjonowania otwartych i zamkniętych ośrodków dla imigrantów i osób ubiegających się o azyl.

Rozmowy rozpoczęły się od omówienia różnic między *przyjęciem* osób ubiegających się o azyl – co jest praktykowane w większości przypadków – a *zatrzymaniem* osób ubiegających się o azyl. Minister potwierdził, że istnieją środki prawne pozwalające na odwołanie się od decyzji

o zatrzymaniu oraz że osoby bez opieki, osoby zagrożone i niepełnosprawne nie podlegają nakazowi zatrzymania.

Kolejnymi tematami rozmów były procedura dublińska oraz standardowa procedura rozpatrywania wniosków i procedura rozpatrywania wniosków oczywiście bezzasadnych.

Poproszono ministra o podanie liczby cudzoziemców przesiedlanych w ramach procedury dublińskiej.

Od strony polskiej wymagano przyjęcia odpowiedzialności za rozpatrzenie następujących wniosków o nadanie statusu uchodźcy:

- 2004 r. (1.05-31.12) – 356 cudzoziemców,
- 2005 r. – 1197 cudzoziemców,
- 2006 r. – 1418 cudzoziemców,
- 2007 r. – 1237 cudzoziemców.

Strona polska przekazała innym państwom członkowskim UE:

- w 2004 r. (1.05-31.12) – 11 cudzoziemców,
- w 2005 r. – 134 cudzoziemców,
- w 2006 r. – 174 cudzoziemców,
- w 2007 r. – 68 cudzoziemców.

Kolejną omawianą kwestią był pobyt tolerowany. Minister oświadczył, że od 2003 roku zostało wydanych około 7000 zezwoleń na pobyt tolerowany. Według niego kluczowa różnica między tym zezwoleniem a statusem uchodźcy polega na braku elementu integracji i genewskich dokumentów podróży. Minister potwierdził, że prawa osób posiadających zgodę na pobyt tolerowany są dość duże – obejmują między innymi możliwość podróżowania w strefie Schengen.

W sprawie edukacji osób małoletnich ubiegających się o azyl minister potwierdził, że 97% z nich ma dostęp do nauki w polskich szkołach na równi z dziećmi polskimi. Brakuje jednak ciągłego procesu edukacyjnego w ośrodkach zatrzymań. Polski rząd zamierza zmienić tę sytuację. Obecnie są wolne miejsca pracy dla pedagogów, nauczycieli i opiekunów społecznych.

Kolejną poruszoną kwestią była narodowość osób ubiegających się o azyl. Według ministra 90% to osoby z Rosji. Pozostali wnioskujący to Białorusini, Ukraińcy, Pakistańczycy i mieszkańcy Sri Lanki.

Polska to państwo tranzytowe części imigrantów, jednak nie osób z Armenii czy Wietnamu, dla których jest to kraj przeznaczenia.

Pana Stachańczyka zapytano, czy liczba nielegalnych imigrantów wzrasta wraz ze wzrostem cen wiz. Odpowiedział, że taka zależność nie istnieje.

Wizyty w ośrodkach

1. **STRZEŻONY OŚRODEK DLA CUDZOZIEMCÓW W LESZNOWOLI**

We wtorek 1 kwietnia 2008 r. delegacja złożyła wizytę w Strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców w Lesznowoli.

Przedstawiciele Urzędu ds. Cudzoziemców i MSWiA towarzyszyli delegacji PE i służyli pomocą w objaśnianiu działania ośrodka.

Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Lesznowoli znajduje się około 10 km od Grójca i 45 km od Warszawy. Jest to stary ośrodek nadzorowany przez policję. Siedziba ośrodka powstała w 1996 r. i została odnowiona w 2006 r. Prace modernizacyjne przeprowadzane są co dwa lata. Ośrodek składa się z dwóch budynków mieszczących łącznie maksymalnie 131 osób. Część przeznaczona dla mężczyzn może pomieścić 100 osób, część żeńska i rodzinna – 31. Teren ośrodka zajmuje 2 ha, w tym 1 ha terenów zielonych. W przyszłości ośrodkiem ma zarządzać straż graniczna.

Jest to teren przeznaczony do umieszczania osób ubiegających się o azyl oraz nielegalnych imigrantów z krajów trzecich. Ośrodek przyjmuje również rodziny i dzieci, samotne matki i osoby chore, które nie mogą być zakwaterowane w aresztach deportacyjnych.

Obejmuje on dwa budynki - jeden dla kobiet i rodzin, drugi dla mężczyzn.
Delegacja spotkała się z osobami z różnych krajów: Wietnamu, Czeczenii, Pakistanu, Armenii i Białorusi.

Osoby zatrzymane są podzielone na grupy kulturowe i językowe.

Niektóre pokoje były czyste i dobrze umeblowane, inne jednak nie, w zależności od tego, kto w nich przebywał i jak osoby te dbały o swoje miejsce zamieszkania.

Warunki zamieszkania są ciężkie. W ośrodku znajduje się jadalnia, jednak brakuje pomieszczeń dla dzieci, takich jak plac zabaw czy świetlica. Ośrodek nie zapewnia materiałów edukacyjnych. Dzieci w wieku szkolnym nie mogą uczęszczać do szkoły.

Liczba pomieszczeń sanitarnych jest niewystarczająca. Ponadto są one brudne, szczególnie w budynku dla mężczyzn. Zdecydowanie należy je wyremontować.

W ośrodku znajduje się biblioteka z kolekcją książek w różnych językach (rosyjskim, angielskim i polskim) oraz gazety zagraniczne.

Osoby zakwaterowane w ośrodku mogą przebywać na świeżym powietrzu w granicach dość dużego zadrzewionego placu z trawnikiem, otoczonego zabezpieczonym murem z cegieł. Dostęp do otwartej przestrzeni jest jednak ograniczony do kilku godzin dziennie, nawet w przypadku dzieci.

Kontakt ze światem zewnętrznym nie jest ograniczony, lecz trudny w praktyce z powodu oddalenia ośrodka od miasta. Osoby zatrzymane nie mają dostępu do Internetu ani możliwości wysyłania wiadomości elektronicznych.

2. STRZEŻONY OŚRODEK DLA CUDZOZIEMCÓW W BIAŁEJ PODLASKIEJ (STRZEŻONY OŚRODEK I ARESZT DEPORTACYJNY W BIAŁEJ PODLASKIEJ)

Drugim ośrodkiem odwiedzonym przez delegację w środę 2 kwietnia 2008 r. był Strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Białej Podlaskiej.

Ośrodek ten jest jednym z czterech ośrodków wybudowanych ostatnio w Polsce. Zaczął przyjmować cudzoziemców w styczniu 2008 r.

Ośrodkiem zarządza straż graniczna. Przedstawiciele straży granicznej i MSWiA towarzyszyli delegacji PE i zaprezentowali działania straży granicznej w tym zakresie.

Ośrodek dysponuje nowoczesnym wyposażeniem, ma nowoczesne budynki i duży dziedziniec. Wydaje się odpowiedni do przyjmowania cudzoziemców, choć drut kolczasty daje wrażenie „więzienia".

Przed wizytą osoby zarządzające ośrodkiem przedstawiły delegacji prezentację na jego temat. Wskazały przepisy związane z funkcjonowaniem strzeżonych ośrodków i aresztów deportacyjnych.

Wyjaśniły również powody, dla których umieszcza się cudzoziemców strzeżonym ośrodku, mianowicie:

- konieczność prawidłowego przeprowadzenia procedury związanej z deportacją, cofnięciem zgody na osiedlenie się w kraju lub zgody na pozostanie w kraju jako długoterminowy rezydent UE;
- przypuszczenie, że cudzoziemiec będzie się uchylał od wykonania decyzji o wydaleniu, cofnięciu pozwolenia na osiedlenie się lub pozostanie w kraju jako rezydent długoterminowy UE;
- przekroczenie lub usiłowanie przekroczenia granicy niezgodnie z prawem, jeśli cudzoziemiec nie został niezwłocznie doprowadzony do granicy.

Cudzoziemiec zostaje zatrzymany w strzeżonym ośrodku lub areszcie deportacyjnym decyzją sądu.

Zarządzający ośrodkiem przedstawili delegacji dane statystyczne na temat zatrzymanych cudzoziemców.

Cudzoziemcy umieszczeni w strzeżonym ośrodku i areszcie deportacyjnym w Białej Podlaskiej: (od 31 stycznia 2008 r. do 1 kwietnia 2008 r.)

Narodowość	Liczba osób umieszczonych w areszcie deportacyjnym	Licyba osób umieszczonych w strzeżonym ośrodku zatrzymań
armeńska	1	3

chińska	4	
rosyjska	2	27
tunezyjska	1	
ukraińska	1	
wietnamska	11	
	ogółem 20	ogółem 30

Dziewięć z ww. osób wyraziło chęć ubiegania się o status uchodźcy.

Podczas wizyty w ośrodku przebywały następujące osoby zatrzymane:

Narodowość	Liczba osób umieszczonych w areszcie deportacyjnym	Liczba osób umieszczonych w strzeżonym ośrodku zatrzymań
chińska	4	
rosyjska	0	16
ukraińska	1	
wietnamska	4	
	ogółem 9	ogółem 16

Ośrodek dzieli się na kilka części:

- część żeńska, 50 miejsc
- część męska, 70 miejsc
- część przeznaczona dla rodzin i osób małoletnich, 32 miejsca
- pomieszczenia mieszkaniowe w ośrodku zatrzymań, 24 miejsca
- pomieszczenia opieki zdrowotnej.

W ośrodku znajduje się również część edukacyjna, w której:

- organizowane są zajęcia sportowe i rekreacyjne dla osób zatrzymanych;
- organizowane są działania na rzecz lepszego rozwoju osób małoletnich umieszczonych w ośrodku strzeżonym;
- sprawowana jest opieka nad małoletnimi bez opieki umieszczonymi w ośrodku strzeżonym;
- prowadzona jest biblioteka i zgłaszane jest zapotrzebowanie na dodatkowe książki w językach przebywających w ośrodku osób oraz materiały dodatkowe informujące o prawach cudzoziemców na terytorium RP i innych krajów UE;
- przeprowadzane są rozmowy z zatrzymanymi w celu identyfikacji osób będących ofiarami handlu żywym towarem;

- istnieje również specjalna eskorta, tj. grupa osób odpowiedzialnych za transport cudzoziemców, przewóz zatrzymanych do ośrodków opieki zdrowotnej, pilnowanie osób hospitalizowanych (w tym całodobową obserwację) oraz jednostka administracyjna odpowiedzialna za przyjmowanie cudzoziemców, ich rejestrację, zwolnienie z ośrodka, zbieranie i aktualizowanie danych osobowych itp.

W momencie wizyty w ośrodku przebywało niewiele osób, jednak kilka rodzin z małymi dziećmi powiedziało, że ma zamiar opuścić to miejsce i zamieszkać w ośrodku otwartym.

Podczas wizyty w ośrodku przebywał lekarz i pracownik społeczny.

3. OŚRODEK ZAKWATEROWANIA W LININIE

Wizycie w tym ośrodku w dniu 18 kwietnia 2008 r. przewodniczyła Urszula GACEK.

Liczba miejsc dostępnych w ośrodku wynosi 330. Obecnie przebywają tam 433 osoby, z których około 50 powinno opuścić ośrodek, jednak pozostało w nim na własną prośbę, głównie z powodu poszukiwań innego zakwaterowania.

W ośrodku nie ma żadnych osób małoletnich pozostawionych bez opieki. Większość osób zakwaterowanych to rodziny z dziećmi. W ośrodku przebywa grupa samotnych mężczyzn.

W budynku znajdują się pomieszczenia edukacyjne dla dzieci. Znajduje się tam również przedszkole dla małych dzieci. Starsze dzieci, które dopiero przyjechały do Polski, uczęszczają na lekcje języka polskiego w ośrodku do momentu zdobycia podstawowej znajomości języka umożliwiającej pójście do szkoły. Dzieci bardzo szybko mogą dołączyć do polskich dzieci w pięciu lokalnych szkołach. Po szkole prowadzona jest świetlica, w której dzieci odrabiają lekcje i kontynuują naukę języka polskiego.

W ośrodku nie ma żadnych tłumaczy. Praktycznie wszyscy mieszkańcy ośrodka są pochodzenia czeczeńskiego. Mówią oni po rosyjsku. Pracownicy ośrodka znają język rosyjski. Rozmowy odbywają się po rosyjsku.

Organizacje pozarządowe służą pomocą prawną. Wiele z nich zorganizowało również letni obóz dla dzieci i szkolenia zawodowe. Najściślejszą współpracę odnotowano ze strony Polskiej Akcji Humanitarnej.

Najdłuższy okres zamieszkania w ośrodku wynosi 4 lata.

Ośrodek nie zatrudnia strażników. Jest to teren otwarty. Mieszkańcy mogą wchodzić na teren ośrodka i opuszczać go dobrowolnie.

Ośrodek jest regularnie odwiedzany przez psychologa. Na miejscu znajduje się centrum opieki medycznej, gdzie lekarz i pielęgniarka pracują na etat. W nagłych wypadkach poza godzinami pracy personelu medycznego mieszkańcy są leczeni w lokalnych centrach opieki medycznej i szpitalach. Mogą również wybrać opiekę medyczną poza ośrodkiem. Usługi specjalistyczne i dentystyczne świadczone są poza ośrodkiem. Mieszkańcy nie płacą za leczenie ani też za leki.

W ciągu dnia ośrodek oferuje różne zajęcia. Są to między innymi lekcje szycia i lekcje języka polskiego. W przeszłości prowadzono tu również zajęcia fryzjerskie i naukę robienia manikiuru oraz szkolenia zawodowe bardziej dostosowane do potrzeb mieszkańców płci męskiej

(budownictwo, nauka jazdy pojazdami ciężarowymi). Jednak w wielu z tych zajęć mieszkańcy nie uczestniczyli regularnie, szczególnie mężczyźni.

Na terenie ośrodka znajduje się również meczet.

Mieszkańcy nie mają pozwolenia na pracę, chyba, że rozpatrzenie ich wniosków trwa dłużej niż rok. Zgodnie z dyrektywą w sprawie warunków przyjmowania cudzoziemców osoby ubiegające się o azyl nie mają dostępu do rynku pracy przez okres jednego roku.

Każdy z mieszkańców ośrodka otrzymuje 70 zł miesięcznie. Oprócz tego każde dziecko w wieku szkolnym i przedszkolnym ma prawo do zasiłku na wyżywienie w wysokości 9 zł dziennie. Rodzice mają za zadanie przygotowywać posiłki dla dzieci z produktów zakupionych w lokalnych sklepach. Osobom dorosłym przysługują trzy posiłki dziennie w stołówce ośrodka. Często pieniądze przeznaczone na posiłki dla dzieci stanowią dodatkowy „zarobek" dla rodziny. Ośrodek zwraca koszty podróży w celu wizyty u lekarza i innych ważnych spotkań. Dzieci korzystają z bezpłatnych przejazdów autobusem do szkoły. Mundurki szkolne i książki są bezpłatne.

Warunki mieszkalne są podstawowe, ale niezbyt ciasne. Rodziny są kwaterowane w cztero-, sześcio- i ośmioosobowych pokojach. Rodziny nie mieszkają z osobami z nimi niespokrewnionymi. Obecnie niektóre z rodzin są zakwaterowane w specjalnie przystosowanej sali sypialnej, jednak każda z nich ma zapewnioną prywatność. Mieszkańcy ośrodka mają wolny dostęp do wspólnej kuchni i pomieszczeń sanitarnych. Łazienki zostały wyremontowane w 2005 r. i znajdują się w dobrym stanie. Czystość we wspólnych pomieszczeniach jest w rzeczywistości zależna od tego, czy mieszkańcy po sobie sprzątają. Jeden z budynków mieszkalnych był pod tym względem wyjątkowo czysty. Drugi był zdecydowanie gorzej utrzymany.

Posiłki podawane w stołówce zapewniają zróżnicowaną dietę. Biorą pod uwagę ograniczenia żywieniowe związane z religią mieszkańców (głównie muzułmanów). Podawane są również dania wegetariańskie.

Po szkole organizowane są dodatkowe lekcje dla dzieci i zajęcia na dobrze wyposażonym placu zabaw. Wolontariusze organizacji pozarządowych zorganizowali również obóz letni.

Większość mieszkańców posiada telefony komórkowe (znajdujący się w ośrodku telefon publiczny jest bardzo rzadko używany). Z powodów technicznych w ośrodku nie ma dostępu do Internetu (stosunkowo daleka lokalizacja).

Ogólne obserwacje sprawozdawcy

Biorąc pod uwagę, że Polska musiała się zmierzyć z wieloma problemami związanymi z przystąpieniem do Unii Europejskiej oraz zwiększonym naciskiem wynikającym z rozporządzenia Dublin II, delegacja była pozytywnie zaskoczona wynikami w zakresie polityki migracyjnej. Warunki panujące w ośrodkach są ogólnie dobre. Miła atmosfera towarzysząca wizycie jest dodatkowym atutem. Bardzo pozytywnie odczytujemy fakt, że nie ma osób

ubiegających się o azyl w aresztach ani małoletnich w zamkniętych ośrodkach. Dlatego zachęcamy polskie władze do kontynuowania tych praktyk.

Zalecenia

Mimo że warunki panujące w ośrodkach są dobre, można wprowadzić pewne ulepszenia. Dlatego proponujemy:

1. Ulepszenie wyposażenia i zwiększenie standardu pomieszczeń sanitarnych

- Starsze ośrodki niespełniające w pełni obecnie obowiązujących norm sanitarnych powinny być jak najszybciej wyremontowane. Władze powinny zapewnić krótkoterminowe zakwaterowanie dla osób umieszczonych w ośrodku w Lesznowoli na czas remontu.

2. Areszt jako środek ostateczny

- Należy unikać aresztowania dzieci, nawet tych znajdujących się pod opieką dorosłych. W przypadku, gdy dzieci muszą przebywać razem z rodzicami, rodziców należy traktować inaczej. Dobrobyt i edukacja dzieci są niezwykle ważne.
- Należy rozważyć alternatywy dla aresztowania rodzin.
- Należy zakazać aresztowania kobiet w ciąży!
- Jeżeli chodzi o dużą ilość izolatek – trzymanie cudzoziemców w odosobnieniu powinno być praktykowane jedynie w szczególnych przypadkach, tj. kiedy osoba zatrzymana zachowuje się agresywnie. Odizolowywanie zatrzymanych ma być środkiem ostatecznym!

3. Stosowanie przepisów o osobach w pozbawionych ochrony i o opiece medycznej zatrzymanych

- Należy się upewnić, że przepisy na temat osób pozbawionych ochrony są stosowane w praktyce.
- Należy zapewnić zatrzymanym stałą lub regularną opiekę medyczną, psychologiczną i psychiatryczną!

4. Dostęp do bezpłatnych porad prawnych

- Należy zapewnić zatrzymanym dostęp do prawników i bezpłatnych porad prawnych. Zachęcamy polskie władze do przyjęcia ustawy gwarantującej cudzoziemcom przydzielenie przedstawiciela sądowego.

Wzywamy Polskę do niezwłocznego wprowadzenia „statusu ochrony uzupełniającej" zgodnie z definicją zawartą dyrektywie 2005/85/WE w celu wypełnienia luki prawnej związanej ze statusem „pobytu tolerowanego".

ANNEX 1

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAIMINT NA hEORPA PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

European Parliament
Committee on civil liberties, justice and home affairs
Delegation to Poland
1-3 April 2008

LIST OF PARTICIPANTS 11

Version 31.03.2008

MEMBERS OF THE EUROPEAN PARLIAMENT

Patrick GAUBERT (Head of delegation)
Wolfgang KREISSL-DÖRFLER (Rapporteur)

Martine ROURE
Bill NEWTON DUNN
Simon BUSUTTIL
Agustín DÍAZ DE MERA GARCÍA CONSUEGRA
Bárbara DÜHRKOP DÜHRKOP
Jean LAMBERT

Urszula GACEK (hors quota)
Genowefa GRABOWSKA (hors quota)

ASSISTANTS TO MEMBERS

Ouarda BENSOUAG (assistant to Patrick Gaubert)
Pauline CHAIGNE (assistant to Martine Roure)
Nadia EL BENNICH (assistant to Bill Newton Dunn)
Rachel SHEPPARD (assistant to Jean Lambert)

STAFF OF THE POLITICAL GROUPS

Joelle FISS (ALDE)
Annie LEMARCHAL (PES)
Christine SIDENIUS (Greens)
Michael SPEISER (EPP-ED)
Chiara TAMBURINI (GUE)

STAFF OF THE SECRETARIAT OF THE COMMITTEE ON CIVIL LIBERTIES, JUSTICE AND HOME AFFAIRS

Ana DUMITRACHE (Administrator)
Inke KALB (Administrator)

STAFF OF THE EP OFFICE IN WARSAW

Jacek SAFUTA (Head of Unit)

STAFF OF THE PRESS ROOM UNIT

Baptiste CHATAIN

INTERPRETERS

G. WOJCIK (FR)
P. PIGNOT (FR)
A. MANGELS (DE)
L. MAYER (DE)
A. GILLIES (EN)
K. SMART (EN)
D.NUNEZ GARZON (ES)
J. FERRER DEGLMANN (ES)
A. GRZADKOWSKI (PL)
M. ALBIN (PL)

For further information on the matters related to the visit to the centres for immigrants and asylum seekers, please contact

Ana DUMITRACHE
Administrator
European Parliament
Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
Tel: 0032 (0)2/28 41416
Fax: 00 32 (0)2/28 44941
E-mail ana.dumitrache@europarl.europa.eu

For further information on the matters related to the visit to Frontex, please contact

Inke KALB
Administrator
European Parliament
Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
Tel: 0032 (0)2/28 43090
Fax: 00 32 (0)2/28 44941
E-mail inke.kalb@europarl.europa.eu

ANNEX 2

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAIMINT NA hEORPA PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

European Parliament
Committee on civil liberties, justice and home affairs
Delegation to Poland
1-3 April 2008

Draft programme
Version of 01.04.2008

Tuesday, 1st April 2008

09:55 – 11:55	flight to Warsaw (SN5155 BRU WAW I)
11:55 – 13:00	transfer by bus to the hotel (Le Royal Meridien Bristol Hotel[1]) and registration
13:00 – 13:15	transfer by bus to the EP Office Warsaw
13:00 – 15:00	**working lunch** with UNHCR, IOM, NGOs
15:00 – 15:15	transfer by bus to the Ministry of Interior and Administration [2]
15:15 – 16:30	**introductory meeting, aiming at presenting the main lines of the Polish asylum policy** Presentations from: • Mr Rafał Rogala, Head of the Office for Foreigners • Ms Monika Prus, Director of the Migration Policy Department in the Ministry of Interior and Administration • Mr Marek Szonert, Direcor of the Office for International Cooperation at the Office for Foreigners • representatives of the Border Guards (names to be confirmed)
16:30 – 17:30	travel by bus to the **Garded centre for aliens Lesznowola**[1]

[1] Krakowskie Przedmiescie 42/44, Warsaw 00-325, Poland , Phone: (48)(22) 551 1000
[2] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, ul. Stefana Batorego 5, 02-591 Warszawa

	This centre was built in the 90's and is managed by the Police. In future, the centre will be managed by the Border Guards. A representative of the Office for Foreigners and the Ministry of Interior and Administration will accompany the EP delegation
17:30 – 19:15	visit of the centre, discussion with the authorities
19:15 - 20:15	travel back to Warsaw
20.30 - 22.00	for those interested: **informal dinner with the liaison officer to Frontex of the UNHCR**

Wednesday, 2nd April 2008

09:00 – 11:00	travel by bus (with police escort) to the **Guarded Centre for Foreigners in Biała Podlaska** *This centre is one of the four centers recently built in Poland; it is managed by the Border Guards. A representative of the Border Guards and the Ministry of Interior and Administration will accompany the EP delegation and will provide for an overall presentation of the Border Guards activity in this matter.*
11:00 – 14:00	visit of the centre, discussion with the authorities and the staff; meeting with directors and experts from the Border Guards HQs
14:00 – 15:30	lunch
15:30 – 17:30	return to Warsaw
17:30 – 18:30	**meeting with Mr. Piotr STACHAŃCZYK, Undersecretary of State in the Ministry of the Interior and Administration, in charge with migration and asylum issues**
18:45 – 20:00	dinner

[1] ul. Wojska Polskiego 143, 05-600 Grójec

Thursday, 3rd April 2008

09:00 – 12:00	visit of **Frontex** [1] • welcome and general presentation by the Executive Director • presentations by different Heads of Unit • questions and answers
12:00 – 12:15	transfer by bus to the EP Office
12:15 – 13:15	**press conference** at the EP Office
13:15 – 13:30	transfer by bus to **Frontex**
13:30 – 15:00	lunch hosted by **Frontex**
15:00 – 15:15	transfer by bus to the hotel

Free return (Proposal: 19.45 – 21.50 return to Brussels (SN5160 WAW I BRU)

[1] Frontex, Rondo ONZ 1, 00-124 Warsaw, Poland, tel. (48 22) 544 95 00, fax. (48 22) 544 95 01

ANNEX 3

List of organisations and NGOs present on 1st April 2008 at the meeting with the LIBE delegation

UNHCR Poland
IOM International Organization for Migration
Helsinki Foundation for Human Rights in Poland Program Pomocy Prawnej dla Uchodzcow i Migrantow Legal Assistance to Refugees and Migrants
Polish Humanitarian Organization
Caritas Poland
The Halina Niec Legal Aid Center
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Association for Legal Intervention)
Legal Clinic at the Warsaw University
The Rule of Law Foundation
Center for Migration Research: CMR
The Warsaw School of Social Psychology (SWPS)
La Strada Poland
Amnesty International - the Polish section.